
[2019-86-RE](#)

Causa 2019-86-RE

(Brugulat Bullich c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 550-2019. Recurs d'empara

Sentència del 19 de maig del 2020

BOPA núm. 72, del 27 de maig del 2020

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 de desembre del 2019, per la representació processal de la Sra. Montserrat Brugulat Bullich, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Batllia i del Tribunal de Corts en el marc de la causa Diligències Prèvies 1000260/2016, que derivaria en una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que "*s'adoptin amb caràcter urgent les mesures necessàries per fer cessar la vulneració per posar fi a la dilació, sense perjudici, de la indemnització que es pugui generar derivada del retard constatat*";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 21 de gener del 2020 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2019-86-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 10 de febrer del 2020, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Atesa la situació excepcional derivada de l'emergència sanitària causada per la pandèmia de SARS-CoV-2 que va dur al començament del confinament, aquesta resolució es dicta en data d'avui, tot i que el seu examen estava previst per a la reunió del Ple fixada pel 16 de març del 2020, la qual va haver de ser anul·lada;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 29 de febrer del 2016, la Sra. Montserrat Brugulat Bullich va presentar una querella criminal contra els Srs. Fidel Soler Vert i Teresa Castella Bonet com a presumptes autors responsables del delictes de frustració de procediments executius de cobrament, juntament amb les Sres. Montserrat Soler Castella i Míriam Camps Soler com a còmplices del mateix delictes. Entre altres qüestions demanava que es decretés l'embargament dels béns dels querellats per garantir la seva responsabilitat civil.

1.2. Arran de les diligències practicades, el 9 de febrer del 2018, la part querellant va formular una ampliació de la querella criminal en què sol·licitava de nou l'embargament dels béns esmentats.

1.3. El 22 de juny del 2018, el 10 d'octubre del mateix any i el 20 de febrer del 2019, la representació processal de la Sra. Montserrat Brugulat Bullich va insistir en la declaració de l'embargament esmentat.

1.4. El 5 de juny del 2019, la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual denegava l'embargament sol·licitat.

1.5. El 21 de juny del 2019, la representació processal de la Sra. Montserrat Brugulat Bullich va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió.

1.6. El 2 d'octubre del 2019, la representació processal de la Sra. Montserrat Brugulat Bullich va presentar un escrit en què demanava al Tribunal de Corts la resolució del seu recurs en el termini més breu possible.

1.7. El 6 de desembre del 2019, la representació processal de la Sra. Montserrat Brugulat Bullich va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Batllia i del Tribunal de Corts en el marc de la causa Diligències Prèvies 1000260/2016, que derivaria en una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica de la recurrent

- La recurrent assenyala que el caràcter raonable de la durada d'un procés exigeix valorar la complexitat processal, el temps transcorregut, l'actitud processal de les parts i l'activitat dels tribunals.

- Des d'aquesta òptica, exposa que el cas es va iniciar al febrer del 2016, que va ser necessari un any per efectuar les primeres diligències i tres anys per examinar l'embargament demanat en múltiples ocasions, alhora que destaca que han transcorregut 6 mesos sense que el recurs d'apel·lació hagi estat resolt pel Tribunal de Corts.

- En aquest cas la instrucció no comporta una complexitat tècnica que justifiqui el temps

transcorregut, la conducta de les parts no fonamenta cap al·lentiment i considerant la durada efectiva escolada, per tant, cal concloure que s'ha vulnerat el dret a un procés de durada raonable (article 10 de la Constitució).

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que "*s'adoptin amb caràcter urgent les mesures necessàries per fer cessar la vulneració per posar fi a la dilació, sense perjudici, de la indemnització que es pugui generar derivada del retard constatat*".

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal recorda que, segons ha declarat el Tribunal Constitucional, el mer incompliment dels terminis processals no és constitutiu *per se* de la vulneració del dret a un judici de durada raonable.

Si la durada impugnada en aquesta causa es compara amb processos de complexitat similar, el termini no es pot entendre com a excessiu. Així, s'han hagut de practicar diligències per analitzar si l'embargament era o no era procedent: informació sobre un expedient civil (es va sol·licitar el 29 d'abril del 2016 i després de recordatoris no es va obtenir fins al 7 de desembre del 2016), oficis al Ministeri d'Ordenament Territorial i al Ministeri de Turisme i Comerç, l'11 de maig del 2017, es va dictar un aute de control de comptes i es va decidir controlar els comptes bancaris a Espanya (sol·licitud de CRI, segons aute del 15 de març del 2018, i recordatoris dels 19 de juliol del 2018 i del 19 de setembre del mateix any) i, el 25 de setembre del 2018, es van prendre diverses declaracions d'inculpats en el marc de la causa. El 20 de febrer del 2019, es va demanar de nou l'embargament i, després del trasllat al Ministeri Fiscal, es va resoldre per aute del 5 de juny del 2019.

- De les diligències practicades s'evidencia una manca d'actitud passiva per part de la Batllia, afegint que la durada del recurs d'apel·lació tampoc és excessiva, ja que només han transcorregut poc més de 4 mesos. Conclou, a més, que es tracta d'una presumpta delinqüència de caire econòmic amb certa complexitat, la qual precisa d'un estudi detallat de les operacions realitzades.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara per no haver-se produït cap vulneració dels drets fonamentals al·legats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Aquest Tribunal Constitucional ja ha tingut ocasió de precisar quins són els elements que s'han de ponderar per apreciar si existeix o no una vulneració del dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a un procés degut (veg. les sentències del 14 de març del 2001 -causa 2000-17-RE-, del 7 de setembre de 2005 -causa 2005-21-RE-, del 7 de maig del 2018 -causes 2017-38-RE i 2017-54-RE-, del 7 de setembre del 2018 -causa 2018-10-RE-, del 19 de desembre del 2018 -causa 2018-50-RE- i del 22 de maig del 2019 -causa 2019-14-RE, doctrina que s'alinea amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans -veg. la sentència del 13 de juliol de 1983, recaiguda en el cas Zimmermann i Steiner c/ Suïssa, així com la sentència del 27 de juny del 2000, recaiguda en el cas Frydlender c/ França).

La concreció de la durada "*raonable*", com a concepte jurídic indeterminat, exigeix valorar la

complexitat processal, el temps transcorregut, l'actitud processal de les parts i l'activitat dels tribunals (veg. les sentències del 25 de maig del 2007 -causa 2007-2-RE-, del 10 d'octubre del 2016 -causa 2016-8-RE- i de l'11 de juliol del 2019 -causa 2019-21-RE), d'acord amb les peculiaritats del cas concret (veg. la sentència del 15 de desembre del 2014 -causa 2014-23-RE).

3.2. Traslladant el cànon de constitucionalitat exposat al cas concret, s'ha d'afirmar que la dilació no es pot imputar a l'actitud de les parts, i, en particular, a la de la recurrent en empara, ja que va demanar l'embargament dels béns dels querellats al febrer del 2016 i va insistir en aquesta petició el 8 de febrer, el 22 de juny i el 10 d'octubre del 2018 i el 20 de febrer del 2019, fins que li va ser resolt negativament el 5 de juny del 2019. És a dir, l'actitud de la part querellant i recurrent en empara va ser proactiva i adreçada a assolir una resposta judicial a la pretensió demanada.

Quant a la complexitat de l'afer, a diferència d'allò que sosté el Ministeri Fiscal, no es pot considerar que de les actuacions es desprengui cap complexitat processal ni tampoc tècnica, atès que pel fet que es tracti d'un supòsit de presumpta delinqüència econòmica i que, com en tots els casos *sub iudice*, calgui un estudi detallat de les operacions realitzades, això no suposa *per se* l'existència d'una situació d'especial complexitat que motiví un retard en l'adopció de les decisions pertinents.

En efecte, en aquest cas s'interposa una querella criminal contra dues persones en conceptes d'autors d'un presumpte delictes de frustració de procediments executius de cobrament (article 220 del Codi penal) i contra dues persones més com a còmplices del mateix tipus penal. Després, la querella criminal va ser ampliada a l'administradora única de la societat andorrana Soler-Solca, SL, per un delictes de fallida (article 221 del Codi penal), i a la societat com a responsable civil. De les actuacions no s'aprecia una complexitat tècnica derivada de la instrucció ni en relació amb les conductes que s'investiguen ni tampoc en relació amb les implicacions econòmico-jurídiques presents.

3.3. Per últim, descartada la complexitat i l'actitud de les parts com a causants d'un possible alentiment del procés, s'ha d'analitzar ara si el temps transcorregut i l'actuació de l'òrgan judicial permeten considerar si ens trobem o no davant un supòsit de dilació no raonable o indeguda.

Pel que respecta al recurs d'apel·lació, que ha de resoldre el Tribunal de Corts, aquest va ser interposat el 21 de juny del 2019 i va ser contestat pel Ministeri Fiscal el 26 de juliol del 2019, de manera que fins a la interposició del recurs d'empara han transcorregut 4 mesos (ja que el mes d'agost és inhàbil). Amb aquestes dades, no es pot concloure que la manca de resolució del recurs per part del Tribunal de Corts, si bé supera el termini que preveu la llei, es reveli com a integrant d'una vulneració del dret a un procés de durada raonable (article 10 de la Constitució).

En canvi, la conclusió ha de ser diferent pel que fa a la tramitació de la petició d'embargament efectuada a la Batllia.

La querella va ser interposada el 29 de febrer del 2016 i es va oficiar a la Secció Civil el 29 d'abril del 2016 per sol·licitar una informació relativa a un altre expedient i que era necessària per a la instrucció. Es van efectuar recordatoris el 28 de juny i el 12 d'agost del 2016 i aquesta informació no es va aportar fins al 7 de desembre del 2016. És a dir, van transcorre més de 7 mesos per facilitar una informació relativa a unes actuacions civils, sense que aquesta manca de diligència en el compliment de la cooperació entre òrgans judicials de l'Estat andorrà mateix pugui ser imputable a la part recurrent.

L'11 de maig del 2017, la Batllia va dictar un aute de control de comptes i no és fins al 15 de març

del 2018 (10 mesos després) que es va tramitar una comissió rogatòria a Espanya, sense que el temps en el seu compliment sigui atribuïble a l'òrgan judicial, però sí el termini de 10 mesos en què no es va resoldre l'embargament demanat, malgrat la petició ja existent d'embargament i la seva reiteració amb motiu de l'ampliació de la querella del 9 de febrer del 2018.

El 25 de setembre del 2018 va tenir lloc la declaració de diversos inculpats i la recurrent va tornar a demanar l'embargament el 20 de febrer del 2019, petició que ja havia estat reiterada el 22 de juny i el 10 d'octubre del 2018. Finalment, aquesta qüestió va ser resolta per la Batllia mitjançant un aute del 5 de juny del 2019. Per tant, des de la declaració dels inculpats fins a la resolució van transcórrer més de 8 mesos.

Si prenem en consideració, les etapes indicades (7, 10 i 8 mesos) existeix un total de 25 mesos de manca d'activitat processal per a la resolució de la petició d'embargament efectuada i reiterada en quatre ocasions, que no es poden atribuir al justiciable, sinó a l'inadequat funcionament de l'òrgan judicial i de l'Administració de la Justícia, i que s'han de conceptuar com a una vulneració del dret a un procés de durada raonable.

Per tant, en els termes exposats i en relació amb l'actuació processal de la Batllia, s'ha d'estimar l'empara interposada.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar parcialment el recurs d'empara 2019-86-RE, presentat per la representació processal de la Sra. Montserrat Brugulat Bullich.
2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret fonamental a un procés degut de durada raonable respecte de la tramitació processal de la seva pretensió d'embargament per part de la Batllia.
3. Declarar que la recurrent té dret a ser indemnitzada pels perjudicis soferts.
4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la Sra. Montserrat Brugulat Bullich, a la presidenta de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 19 de maig del 2020.

Dominique Rousseau Josep-D. Guàrdia Canela
President Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy Jean-Yves Caillet
Magistrat Magistrat